

Elmas Sūtra (Vacraçchedika Pracnāpāramitā Sūtra) Mahāyāna Buddhizmi'nin "zekâ aşkınlığı" (Pracnāpāramitā) metinlerinden biridir. Otuz iki bölümü vardır ve bölümlerinde Buddha, Şrāvastī'deki Cetavana Manastırı'nda müridi Subhūti ile konuşur. Ona boşluğun (Şūnyatā) değerini ve tüm yaşamın insan düşüncesinin bir iz düşümü olduğunu anlatır. Kişi, içindeki bir elmas gibi parlak ve keskin olan Buddha bilgeliğine güvenmelidir. Çinceye beşinci yüzyılda Kumāracīva tarafından çevrilmiştir. Bu en eski ve en yaygın olan çeviridir. Zen okulu bu kitaba büyük değer atfeder. Sanskrit aslı ve Tibet dilindeki çevirisi mevcuttur. Eserin Sanskrit orijinali olasılıkla 4. yüzyılda derlenmiştir. Elmas Sutra'nın bugün British Museum'da bulunan Çince çevirisi 868 yılına aittir ve dünya tarihindeki basılmış ilk eser olarak bilinir.

Eserde herşeyin boşluğu (Şūnyatā) ve her türlü zıtlıktan doğan anlamsızlığa anlam vermenin yanılgısı çok güzel biçimde işlenmiştir. Elmas Sūtra Japonya'da MS 816'da kurulmuş olan Şingon mezhebinin baş kitaplarından biridir. Tibetliler de Elmas Sūtra'ya büyük saygı duyar ve önem verirler. Elmas Sūtra Çin, Japon, Tibet, Kore, Moğol, Hotan, Soğd, Mançu, İngilizce, Fransızca, Almanca ve Endonezya dillerine çevrilmiştir. Bu sūtranın Türk diline yapılmış çevirileri hakkında bir bilgiye rastlanmıştır. Bilebildiğimiz kadarıyla bu kitap Elmas Sūtra'nın ilk Türkçe çevirisidir.

Çeviri eserin Sanskrit orijinalinden yapıldı. Diğer klasik Sanskrit metinlerle kıyaslandığında dilinin, içeriğiyle ters orantılı olarak, nispeten sade ve anlaşılır bir dil olduğunu söyleyebiliriz. Buddha için kullanılan Bhagavan sözcüğünü bazen "Efendi" şeklinde karşılasam da genellikle Bhagavan'ı tercih ettim. Bu hitap tarzı Hindu metinlerde de karşılaştığımız bir tarzıdır. Örneğin Krishna için de kullanılır.

Tathāgata sözcüğü Buddhist Sūtralarda genellikle Arhat ve Samyaksambuddha ile bir üçlü olarak kullanıldığından bunu da olduğu gibi vermeyi tercih ettim. Keza büyük bir varlık olduğu vurgulanan Bodhisattva, onu niteleyen Mahāsattva ile birlikte “Bodhisattva Mahāsattva” diye söylendiğinden, çoğu zaman onu da olduğu gibi kullandım. Buddha yaşlı ve önemli müritlerinden biri olan Subhūti ile Elmas Sūtra’da karşılıklı olarak konuşurken, kullandığı önermenin doğruluğunu kanıtlamak için “tat kasya hetoh?” yani “bunun nedeni nedir?” şeklinde bir soru ile konuşmasını destekler. Subhūti de aynı şekilde konuşur. Bunu da çoğunlukla “neden” veya “niçin” diye karşıladım.

Metnin çevirisi sırasında iki İngilizce çeviriden de yararlandım. Birincisi Max Müller’in Vacraçchedikā Pracnāpāramitā çevirisi, diğeri ise Edward Conze’nin çevirisi. Kaynakçada gösterilmiş olan bu kitapların her ikisi de metni anlamamı kolaylaştırdılar. Fakat metni anlamlandırmada bazen biri, bazen de diğeri daha iyi idi. Nadiren de olsa ikisinin de orijinal metinden uzaklaştıkları yerler de oldu. Böyle durumlarda her zaman Sanskrit orijinali esas alındı. Örneğin Max Müller “Dharma” sözcüğünün “şey, nesne” anlamı da olduğunu, doğulu olsun batılı olsun birçok araştırmacının bu anlamı kaçırdığını söyler ve çevirisinde çoğu yerde Dharma’yı “şey” olarak karşılar. Conze ise Dharma’ya “Dharma” der. Bence de Dharma hemen her zaman “Dharma” olarak çevirilmelidir. Dharmaparyāya şeklinde söylenen “Dharma öğretisi” özel kavramını da çoğunlukla Dharmaparyāya olarak verdim. Gerekli açıklamaları dipnotlarda yapmaya çalıştım. Kitabın sonuna bir de küçük “Elmas Sūtra sözlüğü” ekledim.